

El desenvolupament de les civilitzacions prehistòriques cerdanes està condicionat tant per la morfologia geogràfica com per la possibilitat de relació amb les comarques veïnes. En la antiguitat, més que ara, l'existència del camí natural del Segre com a via transpirinenca té una importància decisiva. Aquesta importància no queda anul·lada amb la romanització, sinó que el camí del Segre ha fet sempre un gran paper en tota la història de Catalunya, d'Hanníbal a les guerres carlines. La documentació en tot temps ens ho demostra. Una prova més i prou interessant de la circulació humana per la vall del Segre ens la dona la troballa recent d'una moneda visigòtica del rei Egica en un jaciment que tenim en estudi en el Segre mig, la Cova del Parco a alós de Balaguer. Es tracta d'un triens batut en la ceca de Narbona.

A part de documentar el camí del Segre, aquesta moneda té un gran interès per ella mateixa, ja que a Catalunya no és massa freqüent la troballa de monedes visigòtiques. Descriviríem el triens d'aquesta manera:

Nota sobre una moneda visigòtica de la Vall del Segre

Anvers. Bust masculí de perfil mirant la dreta. Al voltant la llegenda IN DEI NOMINE EGICA REX. Tot encerclat per una gràfila fina.

Revers. Creu sobre tres grades. Al voltant NARBONA PIVS, encerclat també per una gràfila. La peça és d'un metall molt baix com correspon a l'època (1). Pesa 1,4393 grs.; la conservació és excel·lent.

El tipus del bust de perfil no es troba exacte en els tipus de bust de perfil que s'han pu-

(1) Encara que teòricament aquestes monedes haurien de ser d'or, en realitat són d'una aleació de plata amb una quantitat d'or tan minça que àdhuc s'han dit de plata daurada, el color de la nostra és de plata, però el fet de la seva bona conservació fa pensar en una aleació especial.

blicat (2). En particular la testa és ben diferent de les conegudes i les ínfules de la diadema han quedat reduïdes a un glòbul.

El cas tampoc no és igual, però recorda l'esquema trapezoïdal de la dalmàtica decorada d'altres monedes del mateix rei de les ceques de Tarragona i de Narbona, o sigui el tipus **2f** de Miles (3). No es tracta d'una variant sinó d'un tipus nou.

Dins del tosquíssim art de les monedes visigòtiques aquesta peça és de les més bones que hem vist.

Les llegendes ben encunyades es llegeixen sense cap dificultat. La fórmula de l'anvers apareix abreujada ND lligat NNN. També rex apareix en nexa: RX. La llegenda del revers és totalment explícita.

Es tracta per tant d'un **triens** de la ceca de Narbona, corresponent a un dels reis visigòtics, Egica (687-702). Aquest rei en una data incerta va cridar al govern el seu fill Vititza, i a partir d'aquell moment les monedes porten els dos noms. Aquestes darreres monedes són més nombroses que les d'Egica tot sol, ja que d'ell en coneixem 168, les dels dos reis que han estat reconegudes són 216 (4). La nostra moneda és, per tant de les antigues.

Els historiadors creuen que l'associació de Vititza fou feta l'any 700; però els numismàtics opinen que seria abans, i colloquen l'esdeveniment cap l'any 698. La moneda que comentem, en tot cas, seria d'abans del 700.

Narbona és l'antiga ciutat romana COLONIA IVLIA PATERNA NARBO MARTIVS, que va fundar-se l'any 118 a. J.C. Com a capital de la Gàl·lia Narbonense, era la successora de l'oppidum ibèric i després gal de Montlaurés. Fou una ciutat visigòtica important des d'Ataülf fins al darrer rei visigòtic Achila II, i fou destruïda pels musulmans l'any 719.

Si l'interès numismàtic d'aquesta moneda és gran, també ho és la forma en què ha estat trobada. Aparegué a uns 0,40 m. de fondària, en un nivell de cendra molt sec que explica la seva conservació, i cal recordar que al mateix garbell aparegueren bocins d'un got de ceràmica decorada del tipus campaniforme, precisament de la puntillada d'estil internacional. Aquesta ceràmica es data normalment al voltant de l'any 2.000 a. J.C.

La sorpresa que ens va provocar l'aparició d'aquesta moneda —on cap altre element no permetia una data semblant d'època visigòtica— fou tan gran que de moment no ho volíem creure. No hi havia cap dubte, perquè la seva conservació permeté llegir-la i identificar-la sense cap mena de neteja. Això féu que estudiéssim detingudament la forma i el lloc concret on aparegué, i vam poder esbrinar que es trobava a dos pams de la vertical d'una foguera molt alta en l'estrat (0,12/0,18), sense cap dubte d'època històrica, sense relació amb el materials prehistòrics que apareixien més profunds.

Probablement, qui va encendre aquella foguera s'havia refugiat unes hores al redós de la roca, i àdhuc sabem que hi havia fet un frugal àpat d'un parell de dotzenes de caragols a la brasa que poguérem recollir i identificar. Aleshores perdria el triens que, per tractar-se d'un nivell de pedres mitjanes i cendra, s'hauria escolat per alguna esquerra. Jo creuria que aquest vianant seria de la mateixa època visigòtica, ja que aquestes monedes deixaren de circular de seguida.

En tot cas tenim un bon exemple de la circulació de la moneda visigòtica a través de la Cerdanya en els segles VII o VIII, ço que per altra banda és natural, ja que el camí del Segre era el més curt i ràpid per a enllaçar la Septimània amb les grans ciutats interiors visigòtiques.

Moneda d'Egica, de la cova del Parco, Alos de Balaguer.

(2) Fonamentalment la bibliografia suficient és A. HEISS: «Description générale des monnaies des Rois Wisigoths d'Espagne». Paris, 1872. — F. MATEU I LLOPIS: «Catálogo de las monedas previsigodas y visigodas del gabinete numismático del Museo Arqueológico Nacional». Madrid, 1936. — GEORGE MILES: «The Coinage of the Visigoths of Spain. Leovigild to Achila II». The American Numismatic Society. Hispanic Numismatic series. Monografía n.º 2. Nueva York, 1972.

(3) MILES: Obr. cit., p. 55.

(4) MILES: Obr. cit., p. 36, nota 2.